

Dokument na rokovanie

B9-0465/2022

14.10.2022

NÁVRH UZNESENIA

predložený na základe vyhlásenia podpredsedu Komisie/vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku

v súlade s článkom 132 ods. 2 rokovacieho poriadku

o situácii v Burkine Faso po štátnom prevrate
(2022/2865(RSP))

Marc Botenga
v mene skupiny The Left

Uznesenie Európskeho parlamentu o situácii v Burkine Faso po štátnom prevrate (2022/2865(RSP))

Európsky parlament,

- so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv z roku 1948,
 - so zreteľom na Dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951 a na protokol z roku 1967,
 - so zreteľom na Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach z roku 1966, ktorý Burkina Faso ratifikovala 4. januára 1999,
 - so zreteľom na Dohovor Organizácie Spojených národov proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, ktorý Burkina Faso ratifikovala 4. januára 1999, a na opčný protokol k tomuto dohovoru, ktorý Burkina Faso ratifikovala 7. júla 2010,
 - so zreteľom na Africkú chartu ľudských práv a práv národov, ktorú Burkina Faso ratifikovala 6. júla 1984,
 - so zreteľom na Medzinárodný dohovor o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím, ktorý Burkina Faso ratifikovala 3. decembra 2009,
 - so zreteľom na Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, ktorý Burkina Faso ratifikovala 14. októbra 1987,
 - so zreteľom na Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, ktorý Burkina Faso ratifikovala 4. januára 1999,
 - so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Burkine Faso,
 - so zreteľom na článok 132 ods. 2 rokovacieho poriadku,
- A. keďže túto krajinu sužuje násilie a v priebehu ôsmich mesiacov v nej došlo k dvom štátnym prevratom; keďže 30. septembra kapitán Ibrahim Traoré zvrhol podplukovníka Paula-Henriho Sandaoga Damibu, ktorý sám sa v januári dostal k moci násilím, keď zvrhol zvoleného prezidenta Rocha Marca Christiana Kaborého;
- B. keďže podľa burkinských orgánov teroristické útoky od roku 2015 do septembra 2022 spôsobili smrť viac ako 10 000 osôb; keďže podľa situačnej správy Úradu OSN pre koordináciu humanitárnych záležitostí (OCHA) z 3. októbra 2022¹ bolo k 30. aprílu 2022 v Burkine Faso 1 520 012 vysídlených osôb, z čoho 59,13 % tvorili deti a 23,28 % ženy, a 708 341 žiakov postihnutých zatvorením 4 258 škôl; keďže v júni 2022 bolo v exile v regióne viac než 35 657 osôb; keďže v októbri 2022 bolo v humanitárnej núdzi 4,9 milióna osôb; keďže na plán humanitárnej reakcie OCHA na rok 2022 je potrebných

¹ <https://reports.unocha.org/fr/country/burkina-faso/>.

805,1 milióna USD, ale doteraz bolo financovaných len 33,3 % tejto sumy;

- C. keďže v posledných mesiacoch sa zvýšil počet útokov, ktoré zasahujú desiatky civilistov a vojakov na severe a východe Burkiny Faso, kde už sú mestá pod blokadou džihádistov; keďže 26. septembra bolo pri útoku na zásobovací konvoj smerujúci do mesta Djibo zabitých (podľa oficiálnych údajov) 37 obetí vrátane 27 vojakov; keďže k útoku sa prihlásila al-Káida a 70 vodičov nákladných vozidiel je nezvestných (podľa ich odborov); keďže tento nový útok bol považovaný za katalyzátor štátneho prevratu z 30. septembra;
- D. keďže rovnako ako pán Damiba pred ním aj Ibrahim Traoré odôvodnil svoj puč neschopnosťou orgánov verejnej moci zvládnuť neprestajne sa zhoršujúcu bezpečnostnú situáciu; keďže podľa burkinských odborov je tento štátny prevrat aj výsledkom rozkladu národnej armády zloženej z klanov, ktoré sú zaneprázdnené podnikaním a riadením moci;
- E. keďže podľa dekrétu podpísaného Ibrahimom Traorém v sobotu 8. októbra sa v piatok 14. a v sobotu 15. októbra majú uskutočniť „národné zasadnutia“, ktoré majú umožniť dohodu na obsahu prechodnej charty a vymenovanie prechodného prezidenta pred zorganizovaním volieb v roku 2024; keďže čoraz viac ľudí žiada, aby sa týmto prechodným prezidentom stal sám Ibrahim Traoré;
- F. keďže situácia neistoty v regióne Sahel je dôsledkom destabilizácie regiónu a šírenia zbraní, ktoré spôsobila invázia do Líbye v roku 2011; keďže Burkina Faso, podobne ako ostatné krajiny v tomto regióne, čelí čoraz zložitejšiemu bezpečnostnému prostrediu; keďže krajina zažíva cyklus čoraz častejších teroristických útokov, najmä na severe krajiny pri hraniciach s Mali a Nigerom; so zreteľom na čoraz väčšie riziká komunitarizácie bezpečnostnej krízy, ale aj na riziká stigmatizácie a straty identity;
- G. keďže v posledných rokoch došlo v tejto krajine k prudkému zvýšeniu výskytu rodovo motivovaného násillia voči ženám a dievčatám; keďže hrozby pre ženy a mladých ľudí sú obzvlášť závažné, najmä pokiaľ ide o sexuálne a ekonomické vykorisťovanie, rodovo motivované násillie, nútený nábor a obchodovanie s ľuďmi; keďže burkinské ženy, ktoré majú o polovicu menší prístup k vzdelaniu než muži, sú najviac postihnuté extrémnou chudobou;
- H. keďže treba vziať do úvahy zvýšenie odporu voči Francúzsku ako štátu a jeho symbolom v posledných rokoch v regióne; keďže prítomnosť francúzskej armády v Saheli obyvateľstvo a politickí predstavitelia čoraz viac spochybňujú; keďže operácia Barkhane, ktorú vedú francúzske sily spolu s krajinami skupiny G5 Sahel a OSN (misia Minusma), nedokázala od svojho spustenia v auguste 2014 skončiť s činnosťou teroristických skupín v regióne; keďže sa koná čoraz viac demonštrácií proti prítomnosti francúzskej armády;
- I. keďže napriek oznámeniu z novembra 2021, že obranné tajomstvo týkajúce sa vraždy Thomasa Sankaru bolo zrušené, Francúzsko stále neposkytlo všetky príslušné archívy; keďže podpora režimu diktátora Blaisa Compaorého zo strany Francúzska je jedným z prvkov, ktoré prispeli k odmietaniu francúzskych orgánov v krajine a regióne;
- J. keďže Burkina Faso je hlboko zasiahnutá neokolonializmom a imperializmom, ktoré sa

prejavujú najmä zaberaním zdrojov a pôdy nadnárodnými spoločnosťami, ako aj zavádzaním dohôd o voľnom obchode, ktoré zhoršujú hospodársku situáciu, a neoliberálnymi reformami, ktoré sú pre obyvateľov dramatické; keďže miera korupcie je v krajine stále vysoká; keďže neoliberálny obrat, ku ktorému došlo počas režimu Blaisa Compaorého (1987 – 2014), a prepojenie medzi štátnymi a súkromnými subjektmi v súvislosti so zlatom sú hlavnými príčinami súčasnej neistoty v Burkine Faso;

- K. keďže v tomto kontexte odmietania bývalej koloniálnej moci dal kapitán Traoré jasne najavo, že chce spolupracovať s novými medzinárodnými partnermi; keďže Čínska ľudová republika vyjadrila ochotu pripojiť sa k medzinárodnému spoločenstvu a zohrávať určitú úlohu; keďže ruská vláda a súkromné vojenské spoločnosti, ako napríklad Wagnerova skupina, sa snažia túto situáciu využiť;
- L. keďže Burkina Faso s HDP na obyvateľa 851 USD (v roku 2021) patrí medzi krajiny, ktoré produkujú najmenej bohatstva; keďže burkinské HDP predstavovalo v roku 2021 takmer 18,3 miliardy USD; keďže v roku 2014 žilo podľa Svetovej banky 43,8 % miestneho obyvateľstva pod národnou hranicou chudoby; keďže ukazovatele zdravia matiek a detí stále nedosiahli úroveň stanovenú v cieľoch OSN v oblasti udržateľného rozvoja a v národnom pláne hospodárskeho a sociálneho rozvoja;
- M. keďže v hospodárstve má výraznú prevahu poľnohospodárstvo, ktoré zamestnáva takmer 80 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva, a najmä pestovanie bavlny; keďže krajina je naďalej zraniteľná jednak voči klimatickým šokom spojeným s výkyvmi zrážok, jednak voči volatilitte svetových cien jej vývozných produktov; keďže koncom februára 2022 ruská invázia na Ukrajinu prispela k zvýšeniu cien dusíkatých hnojív, dovážaných najmä z Ruska a Bieloruska, ktorých ceny sa na niektorých trhoch zdvojnásobili až stonásobili; keďže Burkina Faso má najväčší nedostatok týchto výrobkov v regióne; keďže poľnohospodári sa obávajú katastrofálnych dôsledkov pre poľnohospodársky rok, ktorý je už teraz vážne postihnutý dýchádistickým násilím, dôsledkami zmeny klímy a následkami pandémie COVID-19;
- N. keďže v integrovanom klasifikačnom rámci potravinovej bezpečnosti zverejnenom v januári 2022² sa odhaduje, že v období od augusta 2021 do júla 2022 bude akútne podvyživených 699 000 detí vo veku 6 až 59 mesiacov; keďže podľa tejto správy zatvorenie alebo nefunkčnosť zdravotníckych zariadení v provinciách s obmedzeným prístupom humanitárnej pomoci znížili prístup obyvateľov k zdravotnej starostlivosti; keďže vplyv pandémie COVID-19, ako aj dôsledky vojny na Ukrajine a blokády surovín, sú hlavné príčiny zlej výživovej situácie najzraniteľnejších skupín obyvateľstva, najmä žien a detí vo veku do päť rokov;
- O. keďže región Sahel zostáva v popredí klimatickej krízy; keďže v ňom teploty stúpili 1,5-násobne viac, než je svetový priemer, čo okrem iných hrozieb vyostriло konflikty o obmedzené zdroje a uľahčilo vzostup moci neštátnych ozbrojených skupín;
- P. keďže krajina zažila v rokoch 2000 a 2010 prudké zvýšenie produkcie zlata v dôsledku silného rastu ceny tohto nerastu a masívnych investícií medzinárodných spoločností,

² <https://reliefweb.int/report/burkina-faso/burkina-faso-analyse-ipc-de-la-malnutrition-aigu-ao-t-2021-juillet-2022-publi-en>.

ako je kanadská spoločnosť True Gold; keďže za päť rokov sa Burkina Faso stala štvrtým najväčším vývozcom zlata v Afrike; keďže výsledkom je ťažba v 17 priemyselných baniach a produkcia 60 ton zlata v roku 2020; keďže počet remeselných baní sa zvýšil z 200 v roku 2003 na viac ako 700 v roku 2014; keďže pracovné podmienky v baniach sú veľmi zlé a zdravotné a environmentálne riziká sú významné; keďže v miestach remeselnej ťažby zlata, kde pracujú takmer 2 milióny osôb, dochádza k smrteľným závalom spôsobeným používaním výbušnín a dažďovou vodou; keďže tieto miesta vyhľadávajú aj teroristické skupiny na financovanie svojich aktivít;

- Q. keďže od júla 2018 sa vo viacerých afrických krajinách a v parížskom regióne konajú verejné demonštrácie, na ktorých sa požaduje zrušenie franku CFA, ktorý podobne ako dlh a dohody o voľnom obchode upevňuje nadvládu Francúzska nad 14 krajinami, ktoré ho používajú;
- R. keďže podľa správy, ktorú ministerstvo obrany predložilo francúzskemu parlamentu v júli 2017, sa hodnota zmlúv o predaji zbraní, satelitných monitorovacích systémov, hliadkovacích plavidiel a ďalšieho vybavenia, ktoré Francúzsko podpísalo s Afrikou, odhaduje v roku 2016 na 1,166 miliardy USD; keďže podľa oficiálnych údajov vo výročnej správe Európskej únie udelili členské štáty od roku 2013 Mali a Burkine Faso 506 licencií na vojenský materiál v hodnote 205 miliónov EUR
- S. keďže sa odhaduje, že existuje približne šesťdesiat burkinských dcérskych spoločností súkromných francúzskych spoločností (v užšom zmysle) a približne sto burkinských spoločností, ktorých kapitál vlastní a/alebo ktoré riadia francúzski štátni príslušníci; keďže takéto spoločnosti existujú vo väčšine odvetví hospodárstva vrátane poľnohospodárstva (najmä bavlnársky podnik Geocoton), agropotravinárskeho sektora (pivovar Castel, ktorý vlastní Brakina, olejársky podnik), spracovateľského priemyslu, odvetvia stavebníctva a verejných prác (Vinci), logistiky a dopravy (Air France, skupina Bolloré), obchodu, distribúcie (CFAO, Total) a služieb, najmä bankovníctva (BNP Paribas a Société Générale) a poisťovníctva (Allianz a Gras Savoye);
1. vyjadruje osobitné znepokojenie nad atmosférou vzostupu násilia a neistoty v krajine od roku 2015; berie na vedomie dekrét podpísaný Ibrahimom Traorém v sobotu 8. októbra o konaní „národných zasadnutí“ v piatok 14. a v sobotu 15. októbra; zdôrazňuje, že je potrebné čo najskôr obnoviť ústavný poriadok a zorganizovať slobodné a transparentné voľby;
 2. dôrazne odsudzuje všetky útoky džihádistických skupín na civilistov, bohoslužobné miesta a policajné a obranné sily; vyjadruje sústrasť obetiam týchto útokov a ich blízkym;
 3. zdôrazňuje, že boj proti terorizmu nemôže byť vedený na úkor práv obyvateľstva; preto vyzýva orgány Burkiny Faso, aby zabezpečili úplné dodržiavanie ľudských práv vrátane slobody náboženského vyznania, viery a svedomia; vyzýva vnútroštátne orgány, aby zabezpečili absolútny zákaz mučenia a zlého zaobchádzania za každých okolností, najmä v rámci protiteroristických operácií, a aby vinníkov násilia postavili pred súd;
 4. podobne zdôrazňuje, že najlepším spôsobom, ako zlikvidovať terorizmus, je skončiť s financovaním ozbrojených skupín a riešiť základné príčiny, ako sú chudoba a nerovnosti; v tejto súvislosti sa domnieva, že využívanie žoldnierov a súkromných

bezpečnostných spoločností nevyrieši špirálu násilia;

5. vyzýva orgány verejnej moci, aby podporovali a uľahčovali prácu humanitárnych organizácií v Burkine Faso, zaručili im neobmedzený humanitárny prístup a umožnili im informovať o situácii a potrebách vysídlených osôb;
6. zdôrazňuje neodňateľné právo národov na sebaurčenie bez vonkajšieho zásahu; preto odsudzuje zasahovanie a hospodárske vykorisťovanie zo strany vonkajších mocností, najmä bývalej koloniálnej mocnosti; zdôrazňuje svoj nesúhlas so všetkými formami neokolonializmu, a to aj v Burkine Faso;
7. berie na vedomie rastúci odpor voči bývalej koloniálnej mocnosti a európskej diplomacii na kontinente; trvá na tom, že jediným spôsobom, ako získať dôveru národov späť, je nahradiť vzťahy vojenskej, hospodárskej, menovej a politickej nadvlády vzťahmi rovného s rovným v súlade s medzinárodným právom a zásadou nezasahovania do vnútorných záležitostí;
8. považuje za potrebné, aby Európska únia zhodnotila efektívnosť skupiny G5 Sahel a vytvorila nový rámec vzťahov s krajinami Sahelu, ktorý by bol viac zameraný na ochranu ľudských práv a hospodársky a sociálny rozvoj; požaduje, aby sa spolupráca s týmto regiónom nepodriaďovala hospodárskym záujmom nadnárodných spoločností; vyzýva na vytvorenie nových bezpečnostných rámcov v tomto regióne, a to v rámci viacrozmerného prístupu založeného na ľudských právach a rozvoji;
9. je proti obrannej politike, bezpečnostnej vízii migračnej politiky a externalizácii hraníc Únie; žiada, aby sa právo na azyl a medzinárodné právo v plnej miere rešpektovali za každých okolností;
10. súhlasí s kritikou obyvateľov a politických predstaviteľov, že vojenské operácie nedokážu vyriešiť problémy s neistotou; opätovne odsudzuje nezákonnú inváziu do Líbye pod vedením NATO, ktorá destabilizovala celý región, priniesla šírenie zbraní a viedla k zvýšeniu počtu teroristických útokov a prípadov obchodovania s ľuďmi;
11. trvá na tom, že všetky členské štáty Únie musia dodržiavať svoje záväzky v oblasti ľudských práv a zdržať sa akejkoľvek politiky, ktorá by mohla podnecovať porušovanie ľudských práv v Burkine Faso a v Saheli;
12. podporuje občiansku spoločnosť Burkiny Faso v jej požiadavkách na demokratizáciu a dodržiavanie ľudských práv, najmä práv odborov;
13. súhlasí s požiadavkami hnutí a mobilizačných kampaní v Afrike a v Európe, ktoré žiadajú zrušenie franku CFA a meny eco, dohôd o voľnom obchode a ďalších nástrojov politickej a hospodárskej nadvlády v Afrike; podporuje výzvu burkinských odborov na okamžitý návrat národnej armády do kasární a odchod zahraničných, najmä francúzskych základní a vojsk z územia Burkiny Faso;
14. zdôrazňuje, že Burkina Faso musí mať možnosť slobodne spolupracovať s krajinami podľa vlastného výberu; stotožňuje sa však s názorom burkinských odborových zväzov, že Burkina Faso by mala svoje partnerstvá diverzifikovať pri rešpektovaní svojej národnej suverenity;

15. berie na vedomie, že v októbri 2021 sa začal súdny proces vo veci smrti Thomasa Sankaru; žiada, aby bola pravda o jeho smrti úplne vyšetrená a aby boli tí, ktorí sú za ňu zodpovední, postavení pred súd; žiada, aby boli čo najskôr odtajnené všetky dokumenty, ktoré Francúzsko označilo za „obranné tajomstvo“, a aby bola objasnená zodpovednosť francúzskej vlády za jeho vraždu;
16. opätovne potvrdzuje, že je potrebné rešpektovať právo Burkiny Faso na potravinovú sebestačnosť vrátane práva poľnohospodárov na výrobu potravín umožňujúcich užiť jej obyvateľstvo, a to skoncovaním so zaberaním pôdy a zabezpečením prístupu poľnohospodárov k pôde, osivu a vode;
17. vyzýva medzinárodné spoločenstvo, aby odstránilo prekážky rozvoja Burkiny Faso zrušením dlhu a úrokov, ktoré krajina naďalej spláca, a nadviazaním skutočnej medzinárodnej spolupráce, ktorá rešpektuje základné práva a suverenitu burkinského štátu; požaduje audit dlhu Burkiny Faso a zrušenie všetkých nelegitímnych dlhov voči zahraničným veriteľom;
18. vyzýva Úniu a jej členské štáty, aby zvýšili finančnú podporu a humanitárnu pomoc s cieľom uspokojiť naliehavé potreby obyvateľov Burkiny Faso, a najmä potreby vysídlených osôb a utečencov v susedných krajinách; žiada o poskytovanie pomoci Únie a členských štátov vo forme grantov, a nie pôžičiek, aby sa nezvyšovalo dlhové zaťaženie; vyjadruje poľutovanie nad tým, že väčšina členských štátov Únie nespĺnila cieľ venovať 0,7 % svojho HND na oficiálnu rozvojovú pomoc a že niektoré dokonca znížili percentuálny podiel venovaný na rozvojovú pomoc;
19. opätovne potvrdzuje, že činnosti európskych spoločností pôsobiacich v tretích krajinách musia byť v plnom súlade s medzinárodnými normami v oblasti ľudských práv; vyzýva členské štáty na zabezpečenie, aby spoločnosti, ktoré patria pod ich vnútroštátne právo, boli stále povinné dodržiavať ľudské práva a odborové, sociálne, zdravotné a environmentálne normy, ktoré im boli uložené, ak zriaďujú alebo vykonávajú svoju činnosť v tretej krajine; naliehavo vyzýva Komisiu a členské štáty, aby prijali potrebné opatrenia voči tým európskym spoločnostiam, ktoré nedodržiavajú tieto normy alebo ktoré dostatočne neodškodňujú obeť porušení ľudských práv, za ktoré priamo alebo nepriamo zodpovedajú;
20. vyzýva najmä Burkinu Faso, aby začala nezávislé vyšetrovanie sociálnych a environmentálnych noriem uplatňovaných európskymi spoločnosťami, najmä v sektore ťažby zlata a v poľnohospodárskom odvetví;
21. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade, Komisii, podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, Bezpečnostnej rade OSN, generálnemu tajomníkovi OSN, inštitúciám Africkej únie, Východoafrickému spoločenstvu, Spoločnému parlamentnému zhromaždeniu AKT – EÚ, členským štátom Únie, ako aj prezidentovi a parlamentu Burkiny Faso.